

- Pete István 1988. A magyar nyelv állami változatai (Kárpátukrán változat). Kiss Jenő–Szűts László szerk. *A magyar nyelv rétegződése II.*, 779–789. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Rácová, Anna-Horecký, Ján 2000. *Slovenská karpatská rómčina. Opis systému*. Bratislava: Veda.
- Sándor Anna 2000. *Anyanyelvhasználat és kétnyelvűség egy kisebbségi magyar beszélőkörösségben, Kolonban*. Pozsony: Kalligram.
2004. A Nyitra-vidéki magyar nyelvjárások atlasza. Pozsony: Kalligram.
- Skutnabb-Kangas [Skutnabb-Kangas], Tove 1990/1997. *Nyelv, oktatás és a kisebbségek*. Budapest: Teleki László Alapítvány.
- Štefánik, Jozef 1996. International Bilingualism in Children. *Human Affairs* 6/2. 135-141.
- 2000b. *Jeden človek, dva jazyky*. Bratislava: Academic Electronic Press.
- Šutaj, Štefan 1990. Maďarská otázka na Slovensku v rokoch 1948–1970. Šutaj, Štefan szerk. *Vývoj a postavenie maďarskej národnostnej menšiny na Slovensku po roku 1948*. Košice: Spoločenskovedný ústav SAV v Košiciach.
- Szabómihály Gizella 2005. Nyelvművelés – nyelvtervezés – nyelvi menedzselés. *Fórum Társadalomtudományi Szemle* 7/4. 67-75.
- Szathmári István 1988. Nyelvi változások – nyelvi norma. In Kiss Jenő–Szűts László szerk. *A magyar nyelv rétegződése*, 39–49. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Tauli, Valter 1974/1998. A nyelvi tervezés elmélete. Tolcsvai Nagy Gábor szerk. *Nyelvi tervezés. Tanulmánygyűjtemény*, 51–66. Budapest: Universitas Kiadó.
- Tolcsvai Nagy Gábor 1998. (szerk.): *Nyelvi tervezés*. Budapest: Universitas.
- Trudgill, Peter 1997. *Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába*. Szeged: JGYTF Kiadó.
- Vörös Ferenc 2004. *Családnév kutatások Szlovákiában*. Szociolingvisztikai tanulmány négy település családnévhasználatának tükrében – Balony, Diósförgepatony, Kiscétény, Nagycétény. Csallóközi Kiskönyvtár. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.
- Vörös Ottó 1992. A szlovákiai magyar nyelvjárás kutatás korábbi eredményei és mai helyzete, valamint a keleti palóc nyelvjárás típus kérdéséhez. In Szabó Géza–Molnár Zoltán szerk. *III. Dialektológiai Szimpozion*. Szombathely: Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola.

Eötvös Loránd University
Faculty of Philosophy

PhD Thesis
Summary

József Menyhárt

Language of Nyékvárkony

Hungarian Linguistics PhD

Consultant:
Professor Dr. Jenő Kiss

Budapest
2006

Various linguistic work has been written and published in the last few decades about the methods of dialectology enriched with the approaches of sociolinguistics concerning different speech and language communities (Cserniczkó 1998, Lanstyák 2000, Göncz 1999, Sándor 2000, 2004; Kiss 1982, 1993, 1994; Kontra 2003). In the middle of the 1950s László Deme had already defined the difference between the concept of dialectal and linguistic image in dialectology. (Deme 1963, 68). It would be worth surveying to what extent has the factual knowledge of dialectology (Szabó 1986, Kiss 1995, 2001; Sándor 2000, 2004), sociolinguistics and the research of bilingualism in Hungary and in the neighbouring countries (Bartha 1999, Borbély 2001, Cseresnyési 2004, Lanstyák-Szabó Mihály 1997, 2002; Kontra 1999, 2003; Vančóné Kremmer 1998, 1999, 2002 etc.) increased since Deme's above mentioned publication.

My dissertation, analysing the language of Nyékvárkony, (located in southern Slovakia, on Cornfield Island) is connected to the sociolinguistical and dialectological linguistic researches whose:

- a) aim is an adequate description of the language usage of a given village community (cf. Kiss 1982, Szabó 1986)
- b) which community exists in a bilingual situation and its language bears minority usage as a characteristic feature (cf. Sándor 2000, Lanstyák 2000a, Borbély 2001),
- c) and this minority usage can be actively and effectively shaped with the help of linguistic planning and linguistic managing (cf. Tolcsvai 1998, Neustupný-Nekvapil 2003, Szabó Mihály 2005).

My dissertation consists of four chapters closely connected to each other.

1997. *Magyar nyelvhasználat – iskola – kétnyelvűség (Nyelvi változók a szlovákiai és magyarországi középiskolások néhány csoportjának magyar nyelvhasználatában)*. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.
2002. *Magyar nyelvtervezés Szlovákiában*. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.
2005. Hungarian in Slovakia. Fenyvesi Anna szerk. *Hungarian language contact outside Hungary: Studies on Hungarian as a minority language*. Amsterdam–New York: John Benjamins.
- Lanstyák István–Menyhárt József (szerk.) 2004. *Tanulmányok a kétnyelvűségről II*. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.
- Lanstyák István–Menyhárt József (szerk.) 2004. *Tanulmányok a kétnyelvűségről III*. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.
- Mann, Arne B. 1995. Premeny spoločenského postavenia Rómov na Slovensku po roku 1989. In *Rómovia na Slovensku a v Európe. Z dokumentov medzinárodnej konferencie, Smolenice, 6. máj 1994*. Bratislava: Informačné a dokumentačné stredisko o Rade Európy.
- Matus [Matusová] Alica. 1999. *Nyékvárkonyi temetők sírfeliratainak vizsgálata*. Szakdolgozat. Nitra: UKF FFUK.
- Menyhárt József 1999. *Nyékvárkony nyelve*. Szakdolgozat. FF UK: Bratislava/Pressburg/Pozsony. (Szakdolgozat.)
- 1999 Deutsche Lehnwörter in der Mundart von Nyékvárkony. Edith Funk-Werner König-Manfred Renn Hrg. *Bausteine zur Sprachgeschichte*. Universitätsverlag G. Winter Heidelberg, 357-361.
2001. Nyelvhasználatunk zabigyerkei. *Fórum Társadalomtudományi Szemle* 3/1, 121–137.
2002. Nyelvünk és törvénye. Lanstyák István–Simon Szabolcs szerk. *Tanulmányok a kétnyelvűségről*, 34–56. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.
2004. Élő nevek forrásánál. P. Lakatos Ilona – T. Károlyi Margit szerk. *Nyelvésztés, nyelvjárásvesztés, nyelvcseré*. Tinta Könyvkiadó. Budapest. 269-277.
- 2005a. Hivatali nyelvhasználat Nyékvárkony községben. In: Vörös Ferenc (ed.) *Regionális dialektusok, kisebbségi nyelvhasználat*. Budapest – Nyitra – Somorja: Magyar nyelv tudományi Társaság – Konstantin Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara-Fórum Kisebbségkutató Intézet – Lilium Aurum. 41-48.
- 2005b. (Pintér Tiborral) Bilingvizmus v Malom Háji alebo jazyková situácia v rómskej komunite na južnom Slovensku. Jozef Štefánik szerk. *Individuálny a spoločenský bilingvizmus*. Bratislava: FF UK.
- 2006a. „*Ne haragúdjon hogy meg kérem Magát!*” Lakossági kérvények nyelvi elemzése. (megjelenés alatt). Nyitra: Konstantin Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara.
- 2006b. (Szabó Mihály Gizellával) Mehrsprachigkeit in den Rechtsnormen und in der Wirklichkeit. Die Anwendung von Sprachgesetzen in der Slowakei. In Peter Cichon (Herausgeber) *Gelebte Mehrsprachigkeit*. Akten des Wiener Kolloquiums zur individuellen und sozialen Mehrsprachigkeit, 5./6. XI. 2005. Wien: Praesens Verlag.

- Kálmán Béla 1966. *Nyelvjárásaink*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Kemény Gábor szerk. 1992. *Normatudat – nyelvi norma*. Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézet.
- Keszler szerk. 2000. *Magyar grammatika*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Kiss Jenő 1982. Fejezetek a mihályi nyelvjárás mondatanából. MNYTK. 164. sz. 7. 1988. Mai nyelvjárásaink és változataik. *Magyar Nyelv* 84/4, 443–452.
- 1995a. Társadalom és nyelvhasználat. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest.
- 2001 (szerk.). *Magyar dialektológia*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Kiss Jenő – Szűts László (szerk.) 1988. *A magyar nyelv rétegződése I–II*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Komjáthy István 1939. Fejezetek a Csallóköz népnyelvéből. Szakdolgozat (kézirat). Debrecen.
- Koncsol László 2001–2005. *A Csallóköz városai és falvai I–III*. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.
- Kontra Miklós 1990a. *Fejezetek a South Bend-i magyar nyelvhasználatból*. Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézet.
1997. Szlovákiában szlovákul – Amerikában angolul. *Közérdekű nyelvészet*, 33–53. Budapest: Osiris. 2003 (szerk.). *Nyelv és társadalom a rendszerváltáskori Magyarországon*. Budapest: Osiris Kiadó
- Kontra Miklós–Saly Noémi szerk. 1998. *Nyelvmentés vagy nyelvárulás? Vita a határon túli magyar nyelvhasználatról*. Budapest: Osiris Kiadó.
- Kovács István 1963. Á utáni o-zás Amadékarcsán. *Magyar Nyelvőr*. LXXVII. 238–239.
- Lanstyák István 1998. *A magyar nyelv szlovákiai változatainak sajátosságai*. Egyetemi Füzetek 1. Dunaszerdahely: Lilium Aurum.
2000. *A magyar nyelv Szlovákiában*. Budapest–Pozsony: Osiris Kiadó–Kalligram Könyvkiadó–MTA Kisebbségkutató Műhely.
2006. *Nyelvből nyelvbe*. Tanulmányok a szókölcsonzésről, a kódváltásról és fordításról. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.
- Lanstyák István–Simon Szabolcs (szerk.) 1998. *Tanulmányok a magyar-szlovák kétnyelvűségről*. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.
- Lanstyák István–Simon Szabolcs (szerk.) 2002. *Tanulmányok a kétnyelvűségről*. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.
- Lanstyák István–Simon Szabolcs–Szabómihály Gizella 1998. A magyar standard szlovákiai változatának szókincséről. Lanstyák István – Szabómihály Gizella szerk. *Nyelvi érintkezések a Kárpát-medencében*, 67–77. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó – A Magyar Köztársaság Kulturális Intézete.
- Lanstyák István–Szabómihály Gizella 1996. Contact Varieties of Hungarian in Slovakia: a Contribution to their Description. *International Journal of the Sociology of Language* 120, 111–130.

The *first* part gives a survey of the village's history, the proportion of its population, its distribution according to nationality and mother tongue, religious affiliation, sex and age-groups, the standards of education, sectors of the economy and lines of occupations. The second part of the *first* chapter describes the village's institutional background and also takes into account its groups and organizations.

The *second* part of the dissertation and also the largest one in length contains the description of the languages spoken in Nyékvárkony. In the course of examining the languages spoken in the village I have put to use the main fields of research of dialectology e.g. examination of status, synchronic changes, contact and attitude and I have also continued the surveys concerning the lexis (cf. Kiss 2001: 66–68). In compiling this effort, I have used the computerized dialectology's achievements and the recorded material is attached on a CD-ROM (cf. CD-ROM). The *second* part contains in-depth linguistic observations; first regarding the usage of the Hungarian, and then followed by the Slovak and the Romany language. My examination focuses the most on the community's Hungarian verbal repertoire and its varieties and the least on the Slovak language and its varieties.

After making the languages and their varieties used in everyday communication known (Hungarian – Slovak – Romany), the *third* part of my thesis examines how the different scenes of language usage are arranged among the languages. Among the in-depth descriptions of the language usage of the community's administration the chapter surveys the usage practiced in public health, at the post office, in education (nursery, primary school) and in religion.

The *fifth* and also the last part is a summary of the linguistic research done in Nyékvárkony and gives an overview about the further tasks.

The subject of my thesis is the language usage of Nyékvárkony examined and analysed by the methods of dialectology and sociolinguistics. Likewise other linguistic studies regarding the village's usage, after examining the relevant literature on dialectology, sociolinguistics, language policy, onomastics and contactology (cf. *Applied and referred bibliography*); and having taken the language usage diversity as a starting point, different topics –joined tightly and less tightly to each other - are examined. Linguistic management may seem quite far from dialectology but the languages spoken in Nyékvárkony connect them.

During the preparatory phase of my research based on traditional methods of dialectology I recorded utterances of spoken language. The study group were representantatives of the older generation. By using the methods of the computational dialectology and setting out from the computerized records, I made a summary of the most characteristic features of the achievements and methods of sociolinguistics, especially surveys regarding bilingualism. Additionally, I researched the settlement's actual use of spoken language, and practical bilingualism using the data of a questionnaire survey. I put an emphasis in the survey of the scenes of the settlement's usage: with the greatest emphasis being put on the official usage.

My analysis on Nyékvárkony's usage is not intended to be exhaustive. My work is incomplete from the point of view of users, because the emphasis was put only on the most dominant language: Hungarian, its variations and its speakers.

- Fazekas József – Huncík Péter szerk. *Magyarok Szlovákiában (1989-2004). Összefoglaló jelentés. A rendszerváltástól az Európai Unió csatlakozásig.* Somorja-Dunaszerdahely: Fórum Kisebbségkutató Intézet – Lilium Aurum Könyvkiadó.
- Ferguson, Charles A. 1959/1975. Diglossia. Pap Mária–Szépe György szerk. *Társadalom és nyelv. Szociolingvisztikai írások*, 291–317. Budapest: Gondolat.
- Földes, Csaba 2005. Kontaktdeutsch. Tur Theorie eines Varietätentyps unter transkulturellen Bedingungen von Mehrsprachigkeit. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- Fraser, Sir Angus 2002. *A cigányok.* Budapest: Osiris Kiadó.
- Fülei-Szántó Endre szerk. 1986. *Norma-átlag-eltérés.* Pécsi Akadémiai Bizottság.
- Fülöp Lajos 2000. Gondolatok a regionális köznyelviségről. *Magyar nyelvjárások.* XXXVIII, 153–162.
- Göncz Lajos, 1999. *A magyar nyelv Jugoszláviában (Vajdaságban).* Budapest–Újvidék: Osiris Kiadó–Forum Könyvkiadó–MTA Kisebbségkutató Műhely.
- Grosjean, François 1982. *Life with Two Languages. An Introduction to Bilingualism.* Cambridge, Massachusetts–London, England: Harvard University Press.
- Gyurgyík László 1994. *Magyar mérleg. A szlovákiai magyarság a népszámlálási és a népmozgalmi adatok tükrében.* Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.
2006. *Népszámlálás 2001.* A szlovákiai magyarság demográfiai, valamint település- és társadalmi szerkezetének változásai az 1990-es években. Mercurius Könyvek. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó.
- Hajdú Mihály 2003. *Általános és magyar névtan.* Budapest: Osiris Kiadó.
- Herman József–Imre Samu 1987. Nyelvi változás – nyelvi tervezés Magyarországon. *Magyar Tudomány* 32/7–8, 513–531.
- Horger Antal 1934. *Magyar nyelvjárások.* Budapest.
- Imre Samu 1971. *A mai magyar nyelvjárások rendszere.* Budapest.
- Jakab István 1993/1998. A szlovák hatás és a többi. (Nyelvünk területi változatainak s társadalmi használatuknak kérdései és kérdőjelei.) Kontra Miklós–Saly Noémi szerk. *Nyelvmentés vagy nyelvárulás? (Vita a határon túli magyar nyelvhasználatról),* 25–33. Budapest: Osiris.
- Juhász Dezső 1988. A magyar tájnévadás. *Nyelvtudományi Értekezések* 126. szám. Akadémiai Kiadó: Budapest.
2001. A magyar nyelvjárások területi egységei. In Kiss Jenő szerk. *Magyar dialektológia.* Budapest: Osiris Kiadó. 262-324.
- Jurová, Anna 2002. *Historický vývoj rómskych osád.* Romano Press Agency.

5) their community is quite separated, their circumstances of life are disadvantageous, from the point of view of economy the group is underdimensioned;

6) the separate character is favourable to their mother tongue, on the other hand it throws an obstacle in their way to be competent in Hungarian and Slovak language;

7) because of the restricted/limited Hungarian and Slovak language competency the group's manpower-market worth is low.

Selected bibliography

- Arany A. László 1939-40/1998. A kétnyelvűség jelenségeinek pszichológiai alapjai. Lanstyák István–Simon Szabolcs szerk. *Tanulmányok a magyar–szlovák kétnyelvűségről*, 7–31. Pozsony: Kalligram.
- Balassa József 1891. *A magyar nyelvjárások osztályozása és jellemzése*. Budapest.
- Bartha Csilla 1999. *A kétnyelvűség alapkérdései*. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.
- Benkő Loránd 1947. A Nyárádmunte földrajzi nevei. In: *A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai* 74. szám. Magyar Nyelvtudományi Társaság. Budapest.
1957. *Magyar nyelvjárástörténet*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Borbély Anna 2001. *Nyelvcseré. Szociolingvisztikai kutatások a magyarországi románok közösségében*. Budapest: MTA Nyelvtudományi Intézet Élőnyelvi Osztálya.
- Cseresnyési László 2004. *Nyelvek és stratégiák avagy a nyelv antropológiája*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Csernicskó István 1998. *A magyar nyelv Ukrajnában (Kárpátalján)*. Budapest: Osiris Kiadó – MTA Kisebbségkutató Műhely.
- Deme László 1949. *A nyelvjárási anyag felhasználása és feldolgozása*. Budapest. 1956. *Nyelvatlaszunk funkciója és további problémái*. Akadémia Kiadó. Budapest.
- Driessen, Bart 1997. A new turn in Hungarian–Slovak relations? An overview of the Basic Treaty. *International Journal on Minority and Group Rights* 4, 1–40.

The study of the control group's usage is also not covered in full because it does not deal with the elements of slang, of personal names, or the practice of naming/giving of a name. Further, it does not deal in depth with the usage of the settlement's Slovak inhabitants and the Romany community of Malomhely.

Summarizing the conclusions drawn from the above mentioned we can find the following:

observations regarding the Hungarian language

- 1) in its everyday use the examined community uses the very prestigious Hungarian language and its varieties:
 - the Slovakia-Hungarian variant of the Hungarian standard in written communication;
 - the dialect of Nyékvárkony in informal oral utterance;
 - and either the more formal variant of the dialect or the Slovakia-Hungarian variant of the Hungarian standard, or the regional standard between the two in formal oral utterance.
- 2) among the varieties used by the inhabitants the most common one is the area-bound dialect, which according to its phonetical, morphological and lexicological features can be defined as one belonging to the middle-Transdanubian lowland and within that to the Csallóköz dialect;
- 3) examining the settlement's dialect it can be said that the dialectal phenomena and local words are used mainly by

the older generation and least by the younger one and the occurring use of the dialect is in lowering proportion to the qualification of the users;

- 4) it can be said that the younger generation's attitude towards the local dialect is rather positive or neutral but not negative, this attitude is favourable to the dialectal phenomena;
- 5) the settlement lives in a bilingual position, its Hungarian inhabitants with Hungarian as a mother tongue are Hungarian-dominant – Slovak bilingual speakers, the language variants used by them are inevitably contact variants because of the bilingual situation they live in, and these variants differ from the other variants of the given language;
- 6) the informants questioned in most cases are aware of the fact that the Hungarian variant they speak differs from the one used by Hungarians in Hungary;
- 7) according to the survey done among the younger generation half of the informants feel their Hungarian is weaker than the Hungarian spoken in Hungary but the use of loan-words is regarded as an integral part of their language;

observations and conclusions regarding the Slovak language

- 1) the Slovak inhabitants of the settlement live dispersed within the village's territory, mixed with the Hungarian inhabitants, they use their Slovak mother tongue both in informal and formal scenes;

- 2) the ones with Slovak nationality but Hungarian mother tongue, mostly Hungarian-dominant Slovak speakers, use Hungarian in private and public usage;
- 3) the prestige of the Slovak language in the village can be judged as a neutral, there is no precedent for a language conflict;

conclusions regarding the Romany language

- 1) the mother tongue of the members of this group is the Romany language, but the speakers of the group are bilingual or trilingual: most of them are Romany-dominant Hungarians, some of them are Romany-dominant Hungarian-Slovak bilingual or Romany-dominant Slovak-Hungarian trilingual speakers;
- 2) their Hungarian is the one based on the dialect spoken in the neighbouring villages (Nyékvárkony, Bős), they meet the Slovakia-Hungarian standard in education, some of them learn Hungarian at school;
- 3) their Slovak is strongly restricted/limited, most of them encounter this language during their primary school education and this knowledge of the Slovak language is pushed into background after finishing school, and it is more likely to be forgotten because of the lack of usage;
- 4) their community is quite separated, their circumstances of life are disadvantageous, from the point of view of economy the group is underdimensioned;